

Підготовка до ЗНО

Консультація з української мови

Тема: Система частин мови: спільне і відмінне в них. Складні випадки правопису різних частин мови.

Мета: повторити та систематизувати знання про систему частин мови, ознаки, за якими виділяється і характеризується кожна з частин мови (лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль), удосконалювати правописні вміння та навички; удосконалювати логічне мислення, вміння порівнювати, виділяти головне, роботи висновки, узагальнювати пам'ять; закріплювати вміння роботи з таблицями.

ХІД КОНСУЛЬТАЦІЇ

I. Повторення ключових питань розділу.

◇ *Робота з таблицею «Частини мови»*

ЧАСТИНИ МОВИ				
самостійні		службові		
змінювані		незмінювані	незмінювані	незмінювані
відмінювані	дієвідмінювані			
іменник	дієслово	прислівник	прийменник	вигук
прикметник			сполучник	
числівник			частка	
займенник				

II. Аналіз матеріалу з метою узагальнення вивченого.

◇ *Робота з таблицею.*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧАСТИН МОВИ				
Частина мови	Що означає	Лексико-граматичні категорії	Грамматичні категорії	Синтаксична роль
іменник	предмет	назва істоти, неістоти; назви власні та загальні, збірні	рід, число, відмінок, відміна, група	підмет, іменна частина складеного присудка, додаток
прикметник	ознаку, приналежність	якісні, відносні, присвійні	рід, число, відмінок, група, ступінь порівняння	означення, імення частина складеного присудка
числівник	кількість, порядок при лічбі	кількісні (власне кількісні, дробові, збірні), порядкові	рід, число, відмінок	підмет, іменна частина складеного присудка, означення
займенник	вказує на предмет, ознаку, кількість, але не називає їх	особові, зворотний, вказівні, питальні, відносні, присвійні, неозначені, заперечні	рід, число, відмінок	підмет, додаток, означення
дієслово	означає дію або стан	дія, рух, стан	рід, число, дієвідміна, час, спосіб, особа, стан, вид, перехідність	присудок
прислівник	ознаки дії, стану, ознаку	обставинні (місця, часу, причини,	немає	обставина

	ознаки	мети), означальні (способу дії)		
--	--------	---------------------------------------	--	--

III. Виконання вправ на застосування узагальнюючих правил та матеріалі повторення.

Вправа 1. ◇ Переписати, вставляючи, де потрібно, замість крапок пропущені букви або апостроф.

У виділених словах визначити орфограми. Якими частинами мови є виділені слова?

Обминувши луг, що вкрився мід..ю, слід до хати губиться в бору. Принадно віють щедріст..ю дороги, в зірках розкрила браму верховіть. І голубін..ю легко над снігами, немов димок, повзе хвиляста тінь. Сніги вже зелен..ю взялися, неначе в діда борода. (З творів М. Стельмаха.) Впадимо ж у побожності святій перед її величність..ю Любов..ю! (С. Тельнюк.) Пахне радіст..ю світ, пахне літом, любов..ю, любистком, об тугий промінець гострить дзьобик мале пташеня. (В. Романюк.) Юност..е моя ти кароока, світанково чиста юност..е моя! (В. Забаштанський.) Неначе ліхтар Діогена над вічність..ю місяць висить. (П. Харченко.)

Вправа 2. ◇ Переписати, знімаючи риски.

Пояснити написання складних прикметників.

Пшенична нива в жовтому колоссі, над нею неба синього блакить. В полотнищі дво/колірнім злилося усе, що нас об'єднує віки. (Б. Дегтярьов.) Цвітуть, неначе квіти волі, знамена жовто/голубі. (М. Луків.) І тихе, світле, ніжно/золотисте передосінне надвечір'я міста. (І. Жиленко.) Серпнева ніч розвісила рядно смугасто/синє і таке строкате! Дірками зір аж світиться воно! (Г. Хмільовська.) За вікном вирує чорно/біла злива, краплі – як осколки стоптаних надій. Але це ні/чого! З цього негатива віддрукуєм сотні кольорових мрій. (М. Макуха.)

(З творів Є. Гуцала)

Вправа 3 Переписати, на місці крапок уставляючи пропущені букви.

Пояснити написання особових закінчень дієслів. Вказати дієприкметники і дієприслівники.

Як молоде зітхання з..млі, як рожевий подих ранку, стоять на тонких підсвічниках тр..мтячі маки. Підійдеш до них, довго стоять..меш, зд..вований їхньою ч..стотою і непорочністю, м..луватимешся з цнотливості їхнього

блиску. Тоді, д..тино, не порівня..ш їх ні зі своїм ж..ттям, ні свого ж..ття не порівня..ш із їхнім цвітінням. Це порівняння прийде пізніше, коли вже ті маки бачитим..ш у спогадах, коли намагатим..шся відновити в пам'яті їхній ранково-росяний запах – і не змож..ш. І уяв..ш тоді своє д..тинство в..ликою квіткою маку, яка щойно визволяє свої п..люстки з тугого бутону, нашорошує їх, ро..кріпачуючи й випростуючи. Уяв..ш десь на світанку, коли б..нтежне молоко туману т..че без б..регів, а у в..ликій краплині роси, що зібралася за ніч між п..люстками, відображається весь той щойно народжений ранок, і тр..мтить, віддзеркалю..ться нев..димий вітерець, і ще щось таке, чому й слів не доб..реш.

(За Є. Гуцалом)

IV. Підведення підсумків

◇ *Бесіда.*

- 1) На які групи поділяються частини мови?
- 2) Що є підставою для поділу частин мови на самостійні й службові? Навести приклади самостійних частин мови.
- 3) Чому в таблиці немає дієприкметника та дієприслівника?
- 4) Які частини мови є службовими? Навести приклади службових частин мови.
- 5) Скільки в українській мові частин мови?
- 6) Яка частина мови не належить ні до повнозначних (самостійних), ні до службових? Що виражає ця частина мови? Навести приклади вигуків.

VI. Домашнє завдання

Виконати подані вище справи